Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

z 21. marca 2024*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Justičná spolupráca v občianskych veciach – Súdna právomoc, uznávanie a výkon rozsudkov v občianskych a obchodných veciach – Nariadenie (EÚ) č. 1215/2012 – Článok 45 – Zamietnutie uznania rozhodnutia – Článok 71 – Vzťah tohto nariadenia k dohovorom týkajúcim sa osobitnej oblasti – Dohovor o prepravnej zmluve v medzinárodnej cestnej nákladnej doprave (CMR) – Článok 31 ods. 3 – Prekážka začatého konania – Dohoda o voľbe právomoci – Pojem ‚verejný poriadok'"

Vo veci C-90/22,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Najvyšší súd, Litva) z 10. februára 2022 a doručený Súdnemu dvoru 10. februára 2022, ktorý súvisí s konaním:

„Gjensidige" ADB,

za účasti:

„Rhenus Logistics" UAB,

„ACC Distribution" UAB,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory A. Arabadžiev, sudcovia T. von Danwitz, P. G. Xuereb, A. Kumin (spravodajca) a I. Ziemele,

generálny advokát: N. Emiliou,

tajomník: R. Stefanova-Kamiševa, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 23. marca 2023,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– „Gjensidige" ADB, v zastúpení: G. Raišutienė, advokatė,

– „Rhenus Logistics" UAB, v zastúpení: V. Jurkevičius a E. Sinkevičius, advokatai,

* Jazyk konania: litovčina.

– litovská vláda, v zastúpení: V. Kazlauskaitė-Švenčionienė a E. Kurelaitytė, splnomocnené zástupkyne,

– Európska komisia, v zastúpení: P. Messina, S. Noë a A. Steiblytė, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 14. decembra 2023,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 45 ods. 1 písm. a) a e) bodu ii) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. EÚ L 351, 2012, s. 1) a článku 71 tohto nariadenia jednak v spojení s článkami 25, 29 a 31 uvedeného nariadenia a jednak s prihliadnutím na odôvodnenia 21 a 22 toho istého nariadenia.

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi poisťovňou „Gjensidige“ ADB a prepravnou spoločnosťou „Rhenus Logistics“ UAB vo veci vrátenia náhrady škody, ktorú Gjensidige zaplatila spoločnosti „ACC Distribution“ UAB z dôvodu náhrady škody, ktorá bola tejto spoločnosti spôsobená v rámci plnenia zmluvy o medzinárodnej preprave uzavretej so spoločnosťou Rhenus Logistics.

Právny rámec

Nariadenie č. 1215/2012

3 Podľa odôvodnení 3, 4, 21, 22, 30 a 34 nariadenia č. 1215/2012:

„(3) Únia si stanovila za cieľ udržiavať a rozvíjať priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti okrem iného uľahčením prístupu k spravodlivosti, a to predovšetkým prostredníctvom zásady vzájomného uznávania súdnych a mimosúdnych rozhodnutí v občianskych veciach. …

(4) … Vyžadujú sa ustanovenia harmonizujúce normy konfliktu právomoci v občianskych a obchodných veciach a zabezpečujúce rýchle a jednoduché uznávanie a výkon rozsudkov vydaných v niektorom členskom štáte.

…

(21) V záujme harmonického výkonu súdnictva je potrebné minimalizovať možnosť súbežných konaní a zaručiť, že sa v rôznych členských štátoch nevydajú nezlučiteľné rozsudky. Mal by existovať jasný a účinný spôsob na riešenie prípadov prekážky začatej veci a súvisiacich vecí, ako aj na odstránenie problémov, ktoré vyplývajú z rozdielneho určovania času, kedy sa začalo konanie, v právnych poriadkoch jednotlivých štátov. Na účely tohto nariadenia by sa mal tento čas definovať osobitne.

(22) Avšak s cieľom zvýšiť účinnosť dohôd o výlučnej voľbe súdu a zabraňovať nekalému taktizovaniu v súdnom konaní je potrebné vytvoriť výnimku zo všeobecného pravidla týkajúceho sa prekážky začatej veci, aby sa vyhovujúcim spôsobom riešila osobitná situácia, keď môže dôjsť k súbežným konaniam. Ide o situáciu, keď sa konanie začalo na súde, ktorý nebol zvolený v dohode o výlučnej voľbe súdu, a následne sa začalo konanie na zvolenom súde v tej istej veci a medzi tými istými účastníkmi. V takom prípade by mal byť súd, ktorý začal konanie ako prvý, prerušiť konanie hneď potom, ako začal konať zvolený súd, a to až dovtedy, kým tento druhý súd nevyhlási, že právomoc podľa dohody o výlučnej voľbe súdu nemá. Cieľom je zaručiť, aby sa v takejto situácii poskytla zvolenému súdu prednosť v rozhodovaní o platnosti dohody a o rozsahu jej uplatniteľnosti na spor, o ktorom koná. Zvolený súd by mal mať možnosť konať bez ohľadu na to, či súd, ktorý nebol zvolený, už o prerušení konania rozhodol.

…

…

(30) Účastník, ktorý napadol výkon rozsudku vydaného v inom členskom štáte, by mal mať, pokiaľ je to možné a v súlade s právnym poriadkom dožiadaného členského štátu, možnosť uplatniť okrem dôvodov zamietnutia uvedených v tomto nariadení v tom istom konaní aj dôvody zamietnutia, ktoré sú k dispozícii podľa vnútroštátneho právneho poriadku, a to v lehotách stanovených v tomto právnom poriadku.

Uznanie rozsudku by sa však malo zamietnuť len vtedy, ak existuje jeden alebo viacero dôvodov zamietnutia uvedených v tomto nariadení.

…

(34) Treba zaručiť kontinuitu medzi [Dohovorom z 27. septembra 1968 o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32, ďalej len‚Bruselský dohovor‘)], [nariadením Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, 2001, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42)] a týmto nariadením a musia sa určiť prechodné ustanovenia na tento účel. Rovnaká potreba kontinuity sa týka aj výkladu Bruselského dohovoru z roku 1968 a nariadení, ktoré ho nahradili, Súdnym dvorom Európskej únie.“

4 Kapitola II nariadenia č. 1215/2012 obsahuje oddiel 6, nazvaný „Výlučná právomoc“, ktorý pozostáva len z článku 24 tohto nariadenia. Tento článok určuje súdy, ktoré majú ako jediné právomoc rozhodovať spory vo veciach, ktoré vymenúva, bez ohľadu na bydlisko účastníkov konania.

5 Kapitola II uvedeného nariadenia obsahuje aj oddiel 7, nazvaný „Voľba právomoci“. Článok 25 tohto nariadenia, ktorý je taktiež súčasťou tohto oddielu, v odseku 1 stanovuje:

„Ak sa účastníci zmluvy bez ohľadu na svoje bydlisko dohodli, že súd alebo súdy členského štátu majú právomoc na riešenie sporov, ktoré vznikli alebo môžu vzniknúť v súvislosti s konkrétnym právnym vzťahom, potom má právomoc tento súd alebo tieto súdy, pokiaľ dohoda nie je podľa právneho poriadku tohto členského štátu vecne neplatná. Táto právomoc súdu je výlučná, ak sa účastníci nedohodli inak. …“

6 Článok 29 nariadenia č. 1215/2012 stanovuje:

„1. Bez toho, aby bol dotknutý článok 31 ods. 2, ak sa vedú konania v tej istej veci a medzi rovnakými účastníkmi na súdoch rôznych členských štátov, každý súd, ktorý nezačal konať ako prvý, aj bez návrhu preruší konanie, až kým sa nepotvrdí právomoc súdu, ktorý začal konať ako prvý.

2. V prípadoch uvedených v odseku 1 je konajúci súd, na svoju žiadosť, bezodkladne informovaný ktorýmkoľvek iným konajúcim súdom o dátume, keď tento súd začal konať podľa článku 32.

3. Keď sa potvrdí právomoc súdu, ktorý ako prvý začal konať, každý iný súd odmietne vykonávať svoju právomoc v prospech tohto súdu.“

7 Článok 31 tohto nariadenia stanovuje:

„1. Ak sú veci vo výlučnej právomoci niekoľkých súdov, každý iný súd odmietne vykonávať svoju právomoc v prospech súdu, ktorý začal konať ako prvý.

2. Bez toho, aby bol dotknutý článok 26, ak začne konať súd členského štátu, ktorý má výlučnú právomoc na základe dohody uvedenej v článku 25, akýkoľvek súd iného členského štátu preruší konanie dovtedy, kým súd konajúci na základe dohody nevyhlási, že nemá právomoc podľa tejto dohody.

3. Keď súd zvolený v dohode potvrdí svoju právomoc v súlade s dohodou, súd iného členského štátu odmietne vykonávať svoju právomoc v prospech tohto súdu.

…“

8 Článok 36 ods. 1 uvedeného nariadenia znie:

„Rozsudok vydaný v členskom štáte sa uznáva v ostatných členských štátoch bez osobitného konania.“

9 Článok 45 toho istého nariadenia uvádza:

„1. Uznanie rozsudku sa na návrh zainteresovaného účastníka zamietne:

a) ak je uznanie v zjavnom rozpore s verejným poriadkom (*ordre public*) dožiadaného členského štátu;

…

e) ak je rozsudok v rozpore s:
   i) oddielmi 3, 4 alebo 5 kapitoly II, ak bol žalovaným poistník, poistený, oprávnený z poistenia alebo poškodený, spotrebiteľ alebo zamestnanec, alebo
   ii) oddielom 6 kapitoly II.

…

3. Bez toho, aby bol dotknutý odsek 1 písm. e), právomoc súdu pôvodu sa nesmie skúmať. Kritériá, na ktorých sa založila právomoc, sa nesmú skúmať z hľadiska rozporu s verejným poriadkom podľa odseku 1 písm. a).

…“

10 Článok 71 nariadenia č. 1215/2012 stanovuje:

„1. Toto nariadenie nemá vplyv na dohovory, ktorých sú členské štáty zmluvnými stranami a ktoré upravujú právomoc alebo uznávanie a výkon rozsudkov v špecifických veciach.

2. Na účely jednotného výkladu sa odsek 1 bude uplatňovať takto:

…

b) rozsudok vydaný súdom členského štátu na základe právomoci založenej podľa dohovoru v špecifickej veci sa uznáva a vykonáva v inom členskom štáte podľa tohto nariadenia.

Ak dohovor v špecifickej veci, ktorého zmluvnými stranami sú členský štát pôvodu, ako aj dožiadaný členský štát, upravuje podmienky uznania a výkonu rozsudkov, uplatnia sa tieto podmienky. Vždy sa však môžu uplatniť ustanovenia tohto nariadenia o uznaní a výkone rozsudkov.“

CMR

11 Dohovor o prepravnej zmluve v medzinárodnej cestnej nákladnej doprave podpísaný v Ženeve 19. mája 1956, zmenený protokolom podpísaným v Ženeve 5. júla 1978 (ďalej len „CMR“), sa podľa svojho článku 1 ods. 1 vzťahuje na „každú zmluvu o preprave zásielok za odplatu cestným vozidlom, ak miesto prevzatia zásielky a predpokladané miesto jej dodania… ležia vo dvoch rôznych štátoch, z ktorých aspoň jeden je zmluvným štátom tohto Dohovoru… bez ohľadu na trvalé bydlisko a štátnu príslušnosť strán“.

12 CMR bol dojednaný v rámci Európskej hospodárskej komisie Organizácie spojených národov. K CMR pristúpilo viac ako 50 štátov vrátane všetkých členských štátov Európskej únie.

13 Podľa článku 31 CMR:

„1. Spory vzniknu[té] z prepráv podliehajúcich tomuto Dohovoru môže žalobca viesť, pokiaľ ich nevedie na súdoch zmluvných štátov určených dohodou strán, na súdoch toho štátu, na území ktorého:

a) má žalovaný trvalé bydlisko, hlavné sídlo podniku alebo pobočku alebo zastupiteľstvo, ktorých prostredníctvom bola prepravná zmluva uzavretá, alebo

b) leží miesto, kde sa zásielka prevzala na prepravu alebo miestu určené na jej vydanie;

na iných súdoch nemôže žalobca spor viesť.

…

3. Ak sa stal v spore uvedenom v odseku 1 tohto článku rozsudok vynesený súdom niektorého zo zmluvných štátov v tomto štáte vykonateľným, stáva sa vykonateľným aj vo všetkých ostatných zmluvných štátoch, len čo boli splnené v príslušnom štáte predpísané formality. Tieto formality však nemôžu byť základom obnovy konania.

…“

14 Článok 41 ods. 1 CMR stanovuje:

„Všetky dojednania, ktoré sa priamo alebo nepriamo odchyľujú od ustanovení tohto Dohovoru, sú, s výnimkou ustanovení článku 40, neplatné a právne neúčinné. Neplatnosť takých dojednaní nemá za následok neplatnosť ostatných ustanovení zmluvy.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

15 ACC Distribution uzavrela so spoločnosťou Rhenus Logistics zmluvu o preprave nákladu počítačového vybavenia z Holandska do Litvy (ďalej len „dotknutá zmluva o medzinárodnej preprave“).

16 Keďže časť tovaru bola počas prepravy ukradnutá, Gjensidige vyplatila na základe poistnej zmluvy spoločnosti ACC Distribution sumu 205 108,89 eura ako náhradu škody.

17 Dňa 3. februára 2017 Rhenus Logistics podala na Rechtbank Zeeland-West-Brabant (súd pre Zeeland a Západný Brabant, Holandsko) žalobu o určenie obmedzenia jej zodpovednosti.

18 ACC Distribution a Gjensidige podali na tento súd návrh, aby vyhlásil, že nemá právomoc rozhodovať o tejto žalobe, alebo aby prerušil konanie z dôvodu, že ACC Distribution a Rhenus Logistics sa dohodli na právomoci litovských súdov rozhodovať o sporoch vyplývajúcich z plnenia dotknutej zmluvy o medzinárodnej preprave.

19 Rozhodnutím z 23. augusta 2017 uvedený súd zamietol návrh spoločnosti ACC Distribution a poisťovne Gjensidige. V tejto súvislosti usúdil, že podľa článku 41 ods. 1 CMR je dohoda o voľbe právomoci uzavretá medzi spoločnosťami ACC Distribution a Rhenus Logistics neplatná a neúčinná, keďže má za následok obmedzenie voľby súdov, ktoré majú právomoc podľa článku 31 CMR.

20 Dňa 19. septembra 2017 Gjensidige podala na Kauno apygardos teismas (Krajský súd Kaunas, Litva) regresnú žalobu, ktorou sa domáhala, aby bola spoločnosti Rhenus Logistics uložená povinnosť vrátiť sumu 205 108,89 eura, ktorú táto poisťovňa vyplatila spoločnosti ACC Distribution ako náhradu škody.

21 Uznesením z 12. marca 2018 Kauno apygardos teismas (Krajský súd Kaunas) prerušil konanie, až pokým Rechtbank Zeeland-West-Brabant (súd pre Zeeland a Západný Brabant) nevydá konečné rozhodnutie.

22 Rozhodnutím z 25. septembra 2019 Rechtbank Zeeland-West-Brabant (súd pre Zeeland a Západný Brabant) rozhodol, že zodpovednosť spoločnosti Rhenus Logistics voči spoločnosti ACC Distribution a poisťovni Gjensidige je obmedzená a že nemôže prekročiť sumu náhrady škody stanovenú v článku 23 ods. 3 CMR. Proti tomuto rozhodnutiu nebolo podané odvolanie, a preto je právoplatné.

23 Na základe výkonu uvedeného rozhodnutia Rhenus Logistics zaplatila poisťovni Gjensidige sumu 40 854,20 eura spolu s úrokmi z dôvodu svojej takto obmedzenej zodpovednosti vzhľadom na škodu spôsobenú spoločnosťou ACC Distribution. V dôsledku toho Gjensidige sa vzdala v rovnakom rozsahu svojho nároku na náhradu škody voči spoločnosti Rhenus Logistics.

24 Rozhodnutím z 22. mája 2020 Kauno apygardos teismas (Krajský súd Kaunas) zamietol regresnú žalobu podanú poisťovňou Gjensidige z dôvodu, že vo veci, o ktorej rozhodoval, bola pre tento súd záväzná právna sila rozhodnutej veci vzťahujúca sa na rozhodnutie Rechtbank Zeeland-West-Brabant (súd pre Zeeland a Západný Brabant) z 25. septembra 2019.

25 Uznesením z 25. februára 2021 Lietuvos apeliacinis teismas (Odvolací súd, Litva) potvrdil rozhodnutie Kauno apygardos teismas (Krajský súd Kaunas) z 22. mája 2020 z dôvodu, že v prejednávanej veci sú na rozhodnutie o otázke právomoci relevantné tak ustanovenia nariadenia č. 1215/2012, ako aj ustanovenia CMR. Podľa článku 31 ods. 1 CMR, aj keby zmluvné strany dotknutej zmluvy o medzinárodnej preprave uzavreli dohodu o voľbe právomoci, spor medzi stranami môže byť podľa voľby žalobcu predložený súdom, ktoré majú právomoc podľa článku 31 ods. 1 písmena a) alebo b) CMR.

26 Gjensidige podala proti tomuto uzneseniu kasačný opravný prostriedok na Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Najvyšší súd, Litva), ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania. Na podporu tohto kasačného opravného prostriedku Gjensidige uviedla, že v prípade súbehu pravidiel právomoci CMR a nariadenia č. 1215/2012 musí mať prednosť článok 25 ods. 1 tohto nariadenia, keďže toto ustanovenie kvalifikuje právomoc, ktorú sa zmluvné strany dohodli priznať určenému súdu členského štátu, ako výlučnú právomoc.

27 S odkazom najmä na rozsudky zo 4. mája 2010, TNT Express Nederland (C-533/08, EU:C:2010:243); z 19. decembra 2013, Nipponka Insurance (C-452/12, EU:C:2013:858), a zo 4. septembra 2014, Nickel & Goeldner Spedition (C-157/13, EU:C:2014:2145), sa vnútroštátny súd domnieva, že ustanovenia CMR vrátane jeho článku 31 sa v zásade uplatňujú na otázky medzinárodnej právomoci, ktoré vznikajú v rámci sporov, o aké ide vo veci, o ktorej rozhoduje. Dohoda o voľbe právomoci tak nepriznáva výlučnú právomoc súdom, ktoré si určili zmluvné strany, keďže žalobca môže podať návrh na jeden zo súdov, ktoré majú právomoc podľa tohto článku 31. Okrem toho tento súd konštatuje, že v prejednávanej veci sú žaloby podané v Holandsku a Litve zhodné, keďže majú rovnaký dôvod a rovnaký predmet.

28 Vnútroštátny súd sa však pýta na zlučiteľnosť článku 31 CMR s nariadením č. 1215/2012 v rozsahu, v akom tento článok umožňuje vylúčiť uplatnenie dohôd o voľbe právomoci.

29 Podľa tohto súdu, hoci nariadenie č. 1215/2012 stanovuje všeobecné pravidlo prekážky začatej veci založené na prednosti súdu, ktorý začal konať ako prvý, článok 31 ods. 2 a 3 tohto nariadenia stanovuje výnimku z tohto pravidla v prípadoch, keď bola uzavretá dohoda o voľbe právomoci. Z odôvodnenia 22 uvedeného nariadenia vyplýva, že cieľom tejto výnimky je zvýšiť účinnosť dohôd o výlučnej voľbe súdu a zabraňovať nekalému taktizovaniu v súdnom konaní.

30 Vnútroštátny súd pritom uvádza, že CMR a nariadenie č. 1215/2012 sa k dohodám o právomoci stavajú zásadne odlišne. Podľa tohto súdu článok 25 ods. 1 tohto nariadenia stanovuje, že určenie právomoci dohodnuté zmluvnými stranami je v zásade výlučné. Naproti tomu podľa článku 31 CMR súd určený dohodou o voľbe právomoci nemá výlučnú právomoc. Systém právomoci stanovený v článku 31 CMR teda nebráni nekalému taktizovaniu v súdnom konaní, či dokonca ho podporuje.

31 Vnútroštátny súd poznamenáva, že nariadenie č. 1215/2012 sa priamo nezaoberá právnymi dôsledkami porušenia pravidiel o prekážke začatej veci v prípade, že bola uzavretá dohoda o voľbe právomoci. Toto nariadenie najmä výslovne nestanovuje dôvod odmietnutia uznania súdneho rozhodnutia vydaného v inom členskom štáte v rozpore s týmto dohovorom.

32 Vnútroštátny súd sa však pýta, či najmä vzhľadom na vôľu normotvorcu Únie posilniť účinnosť dohôd o voľbe súdu by sa ustanovenia nariadenia č. 1215/2012 nemali vykladať v tom zmysle, že rozširujú ochranu takýchto dohôd na uznávanie a výkon súdnych rozhodnutí.

33 Okrem toho vnútroštátny súd poznamenáva, že ak súd, ktorý nie je určený dohodou o voľbe právomoci, vyhlási, že má právomoc, žalovaný sa vystavuje riziku, že bude zaskočený, pokiaľ ide o súd, na ktorý bol podaný návrh, a prípadne aj pokiaľ ide o rozhodné právo uplatniteľné na spor vo veci samej.

34 Vnútroštátny súd preto pochybuje, že takáto situácia, v ktorej uplatnenie pravidiel vyplývajúcich z takého medzinárodného dohovoru, akým je CMR, umožňuje odchýliť sa od dohody zmluvných strán tak o súdnej právomoci, ako aj o rozhodnom práve v jednej a tej istej veci, je zlučiteľná so základnými zásadami spravodlivého procesu a s cieľmi sledovanými nariadením č. 1215/2012, a tak vznikajú otázky súladu s verejným poriadkom.

35 Za týchto okolností Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Najvyšší súd, Litva) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Možno článok 71 [nariadenia č. 1215/2012] s prihliadnutím na články 25, 29 a 31, ako aj odôvodnenia 21 a 22 tohto nariadenia vykladať v tom zmysle, že umožňuje uplatniť článok 31 [CMR] aj v prípade, ak účastníci sporu, ktorý patrí do pôsobnosti týchto dvoch právnych aktov, uzavreli dohodu o voľbe súdu?

2. So zreteľom na zámer normotvorcu posilniť ochranu dohody o voľbe právomoci v Európskej únii, možno článok 45 ods. 1 písm. e) bod ii) nariadenia č. 1215/2012 vykladať širšie ako zahŕňajúci nielen oddiel 6 kapitoly II daného nariadenia, ale aj jeho oddiel 7?

3. Po posúdení špecifík situácie a z toho vyplývajúcich právnych dôsledkov, môže sa pojem ‚verejný poriadok' použitý v nariadení č. 1215/2012 vykladať tak, že zahŕňa dôvod na neuznanie rozsudku iného členského štátu rozhodnutím, keď uplatnenie osobitného dohovoru, ako je dohovor CMR vytvára právnu situáciu, v rámci ktorej sa tak dohoda o voľbe právomoci, ako aj dohoda o rozhodnom práve v tej istej veci nedodržia?"

O prejudiciálnych otázkach

Úvodné pripomienky

36 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či súd členského štátu môže vyhlásiť, že má právomoc rozhodnúť o žalobe podanej na základe zmluvy o medzinárodnej preprave, aj keď táto zmluva obsahuje dohodu o voľbe právomoci v prospech súdov iného členského štátu.

37 Okrem toho sa vnútroštátny súd svojou druhou a treťou otázkou v podstate pýta na možnosť súdu členského štátu odmietnuť uznať rozhodnutie súdu iného členského štátu, ktorý vyhlásil, že má právomoc, napriek existencii takejto dohody o voľbe právomoci.

38 V tejto súvislosti treba najprv preskúmať, či by súd členského štátu mohol skutočne odmietnuť uznať rozhodnutie súdu iného členského štátu týkajúce sa žaloby podanej na základe zmluvy o medzinárodnej preprave z dôvodu, že tento posledný uvedený súd vyhlásil, že má právomoc, napriek existencii dohody o voľbe právomoci v prospech iných súdov, a to bez ohľadu na to, či súd tohto iného členského štátu z právneho hľadiska správne alebo nesprávne vyhlásil, že má právomoc.

39 V tomto kontexte treba určiť, či sa má táto otázka posúdiť z hľadiska nariadenia č. 1215/2012 alebo CMR, keďže v prejednávanej veci je nesporné, že predmetná zmluva o medzinárodnej preprave patrí do pôsobnosti tak tohto nariadenia, ako aj tohto dohovoru.

40 Keďže nariadenie č. 1215/2012 zrušilo a nahradilo nariadenie č. 44/2001, ktoré nahradilo Bruselský dohovor, výklad poskytnutý Súdnym dvorom vo vzťahu k ustanoveniam jedného z týchto právnych nástrojov platí rovnako aj vo vzťahu k ustanoveniam ostatných právnych nástrojov, pokiaľ tieto ustanovenia možno kvalifikovať ako rovnocenné (rozsudok zo 16. novembra 2023, Roompot Service, C-497/22, EU:C:2023:873, bod 21 a citovaná judikatúra).

41 Ako uviedol generálny advokát v bode 78 svojich návrhov, podľa článku 71 nariadenia č. 1215/2012 má dohovor v špecifickej veci, akým je CMR, prednosť pred týmto nariadením. Článok 71 ods. 1 uvedeného nariadenia stanovuje, že nemá vplyv na dohovory, ktorých sú členské štáty zmluvnými stranami a ktoré upravujú právomoc alebo uznávanie a výkon rozsudkov v špecifických veciach. Okrem toho článok 71 ods. 2 druhý pododsek prvá veta toho istého nariadenia stanovuje, že ak dohovor v špecifickej veci, ktorého zmluvnými stranami sú členský štát pôvodu a dožiadaný členský štát, upravuje podmienky uznávania a výkonu rozsudkov, uplatnia sa tieto podmienky. Normotvorca Únie tak v prípade súbehu pravidiel stanovil uplatnenie týchto dohovorov (pozri analogicky rozsudok zo 4. mája 2010, TNT Express Nederland, C-533/08, EU:C:2010:243, body 46 a 47).

42 V prejednávanej veci treba uviesť, že podľa článku 31 ods. 3 CMR, ak sa rozsudok vydaný súdom zmluvného štátu stane vykonateľným v tomto štáte, stáva sa vykonateľným aj vo všetkých ostatných zmluvných štátoch, len čo boli splnené v dotknutom štáte predpísané formality, pričom tieto formality nemôžu byť základom obnovy konania.

43 Za týchto okolností na jednej strane za predpokladu, že článok 31 ods. 3 CMR, ktorý upravuje vykonateľnosť, možno tiež kvalifikovať ako pravidlo uznávania, ktoré sa má uplatniť podľa článku 71 ods. 1 a 2 nariadenia č. 1215/2012, treba uviesť, že tento článok 31 ods. 3 podmieňuje výkon „rozsudku“ v zmysle tohto ustanovenia splnením formálnych náležitostí stanovených na tento účel v dotknutej krajine, pričom v tejto súvislosti len spresňuje, že tieto formálne náležitosti nemôžu zahŕňať nijakú obnovu konania.

44 V tomto kontexte treba zohľadniť článok 71 ods. 2 prvý pododsek písm. b) a článok 71 ods. 2 druhý pododsek druhú vetu nariadenia č. 1215/2012, z ktorých vyplýva, že rozsudky vydané v členskom štáte súdom, ktorý si založil právomoc na dohovore týkajúcom sa špecifickej veci, musia byť uznané a vykonané v iných členských štátoch v súlade s týmto nariadením, ktorého ustanovenia sa môžu v každom prípade uplatniť, aj keď tento dohovor určuje podmienky uznávania a výkonu týchto rozsudkov.

45 Na druhej strane a v každom prípade z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že hoci v súlade s článkom 71 ods. 1 nariadenia č. 1215/2012 platí, že ak spor patrí do pôsobnosti osobitného dohovoru, ktorého zmluvnými stranami sú členské štáty, treba v zásade uplatniť tento dohovor,

nič to nemení na tom, že uplatnenie takéhoto dohovoru nemôže byť v rozpore so zásadami, na ktorých je založená súdna spolupráca v občianskych a obchodných veciach v rámci Únie, ako sú zásady voľného pohybu rozsudkov v občianskych a obchodných veciach, predvídateľnosti príslušných súdov, a teda právnej istoty pre osoby podliehajúce súdnej právomoci, riadneho výkonu spravodlivosti, minimalizácie rizika súbežných konaní, ako aj vzájomnej dôvery vo výkon súdnictva v Únii (pozri analogicky rozsudok zo 4. mája 2010, TNT Express Nederland, C-533/08, EU:C:2010:243, body 45 a 49).

46 Pokiaľ však ide konkrétne o zásadu vzájomnej dôvery, súd dožiadaného štátu nie je v žiadnom prípade vhodnejší než súd štátu pôvodu na to, aby rozhodol o právomoci tohto posledného uvedeného súdu, a tak nariadenie č. 1215/2012 nepovoľuje okrem niekoľkých obmedzených výnimiek preskúmanie právomoci súdu členského štátu súdom iného členského štátu (pozri analogicky rozsudok zo 4. mája 2010, TNT Express Nederland, C-533/08, EU:C:2010:243, bod 55 a citovanú judikatúru).

47 Za týchto podmienok treba s prihliadnutím na nariadenie č. 1215/2012 posúdiť, či súd členského štátu môže odmietnuť uznať rozhodnutie súdu iného členského štátu týkajúce sa žaloby podanej na základe zmluvy o medzinárodnej preprave z dôvodu, že tento posledný uvedený súd vyhlásil svoju právomoc napriek existencii dohody o voľbe právomoci v prospech iných súdov.

48 Nariadenie č. 1215/2012 obsahuje vo svojom článku 45 osobitné ustanovenie o zamietnutí uznania súdneho rozhodnutia. Práve na toto ustanovenie sa vzťahuje druhá a tretia otázka, a preto ich treba preskúmať spoločne a ako prvé.

O druhej a tretej otázke

49 Svojou druhou a treťou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 45 ods. 1 písm. a) a článok 45 ods. 1 písm. e) bod ii) nariadenia č. 1215/2012 vykladať v tom zmysle, že dovoľuje súdu členského štátu odmietnuť uznať rozhodnutie súdu iného členského štátu z dôvodu, že tento posledný uvedený súd vyhlásil, že má právomoc rozhodovať o žalobe podanej na základe zmluvy o medzinárodnej preprave v rozpore s dohodou o voľbe právomoci v zmysle článku 25 tohto nariadenia, ktorá je súčasťou tejto zmluvy.

50 Na úvod treba pripomenúť, že výklad ustanovenia práva Únie vyžaduje zohľadniť nielen jeho znenie, ale aj kontext, do ktorého patrí, ako aj ciele a účel, ktorý sleduje akt, ktorého je súčasťou (rozsudok z 22. júna 2023, Pankki S, C-579/21, EU:C:2023:501, bod 38 a citovaná judikatúra).

51 Pokiaľ ide na jednej strane o článok 45 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1215/2012, zo znenia tohto ustanovenia vyplýva, že uznanie rozsudku sa na návrh zainteresovaného účastníka zamietne, ak je toto uznanie v zjavnom rozpore s verejným poriadkom dožiadaného členského štátu.

52 Článok 45 ods. 3 druhá veta nariadenia č. 1215/2012 pritom v tomto kontexte spresňuje, že kritérium verejného poriadku uvedené v tomto článku 45 ods. 1 písm. a) nemožno uplatniť na normy týkajúce sa právomoci.

53 Z výkladu článku 45 ods. 1 písm. a) v spojení s článkom 45 ods. 3 druhou vetou nariadenia č. 1215/2012 teda vyplýva, že tento článok 45 ods. 1 písm. a) neumožňuje súdu členského štátu odmietnuť uznať rozhodnutie súdu iného členského štátu z dôvodu, že tento posledný uvedený súd vyhlásil svoju právomoc napriek existencii dohody o voľbe právomoci v prospech súdov iného členského štátu, než je štát, v ktorom sa nachádza.

54 Pokiaľ ide na druhej strane o článok 45 ods. 1 písm. e) bod ii) nariadenia č. 1215/2012, toto ustanovenie stanovuje, že uznanie rozsudku sa na návrh zainteresovaného účastníka zamietne, ak je tento rozsudok v rozpore s oddielom 6 kapitoly II tohto nariadenia, ktorý sa týka výlučnej právomoci.

55 Tento oddiel 6 tvorí výlučne článok 24 nariadenia č. 1215/2012, ktorý určuje súdy, ktoré majú ako jediné právomoc rozhodovať spory vo veciach, ktoré vymenúva, bez ohľadu na bydlisko účastníkov konania

56 Práve v tomto kontexte sa vnútroštátny súd pýta, či nie je potrebné širšie vykladať článok 45 ods. 1 písm. e) bod ii) nariadenia č. 1215/2012 v tom zmysle, že uznanie rozsudku možno tiež odmietnuť, ak je toto uznanie v rozpore s ustanoveniami oddielu 7 kapitoly II tohto nariadenia, ktorého súčasťou je najmä článok 25 tohto nariadenia, ktorý sa týka voľby právomoci na základe dohody o voľbe právomoci.

57 V tejto súvislosti jasné a jednoznačné znenie článku 45 ods. 1 písm. e) bodu ii) nariadenia č. 1215/2012 samo osebe umožňuje dospieť k záveru, že takýto extenzívny výklad tohto ustanovenia je vylúčený, inak by išlo o výklad tohto ustanovenia *contra legem*.

58 Podľa judikatúry Súdneho dvora však výklad ustanovenia práva Únie nemôže mať za následok odstránenie akéhokoľvek potrebného účinku jasného a presného znenia tohto ustanovenia. Ak teda význam ustanovenia práva Únie jednoznačne vyplýva zo znenia samotného ustanovenia, Súdny dvor sa nemôže od tohto výkladu odchýliť (rozsudok z 23. novembra 2023, Ministarstvo financija, C-682/22, EU:C:2023:920, bod 31 a citovaná judikatúra).

59 V každom prípade doslovný výklad článku 45 ods. 1 písm. a) a článku 45 ods. 1 písm. e) bodu ii) nariadenia č. 1215/2012 v tom zmysle, že tieto ustanovenia neumožňujú súdu členského štátu odmietnuť uznať rozhodnutie súdu iného členského štátu z dôvodu, že tento súd vyhlásil, že má právomoc v rozpore s dohodou o voľbe právomoci, je podporený kontextom, do ktorého patria uvedené ustanovenia, ako aj cieľmi a účelom, ktoré toto nariadenie sleduje.

60 Treba totiž uviesť, že v súlade so zásadou vzájomného uznávania súdnych a mimosúdnych rozhodnutí v občianskych veciach uvedenou v odôvodnení 3 nariadenia č. 1215/2012 článok 36 ods. 1 tohto nariadenia stanovuje, že rozsudky vydané v členskom štáte sa uznávajú v ostatných členských štátoch bez osobitného konania. Cieľom tohto nariadenia, ako vyplýva z jeho odôvodnenia 4, je zabezpečiť rýchle a jednoduché uznávanie a výkon rozsudkov vydaných v členskom štáte.

61 Ako je naopak zdôraznené v odôvodnení 30 nariadenia č. 1215/2012, uznanie rozsudku by sa malo zamietnuť len v prípade existencie jedného alebo viacerých dôvodov zamietnutia stanovených v tomto nariadení. V tomto kontexte článok 45 ods. 1 uvedeného nariadenia taxatívne vymenúva dôvody, pre ktoré možno odmietnuť uznanie rozsudku (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 7. apríla 2022, H Limited, C-568/20, EU:C:2022:264, bod 31).

62 Z tohto dôvodu na jednej strane, pokiaľ ide o výhradu verejného poriadku uvedenú v článku 45 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1215/2012, treba ju vykladať doslovne, keďže predstavuje prekážku dosiahnutia jedného zo základných cieľov tohto nariadenia, a tak dôvod neuznania rozhodnutia založeného na porušení verejného poriadku členského štátu, v ktorom sa žiada o uznanie, možno účinne uplatniť len vo výnimočných prípadoch (pozri analogicky rozsudok zo 7. septembra 2023, Charles Taylor Adjusting, C-590/21, EU:C:2023:633, bod 32 a citovanú judikatúru).

63 Hoci členské štáty majú v zásade voľnosť určiť podľa výhrady uvedenej v článku 45 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1215/2012 požiadavky týkajúce sa ich verejného poriadku podľa svojich vnútroštátnych koncepcií, obmedzenia tohto pojmu vyplývajú z výkladu tohto nariadenia (pozri analogicky rozsudok zo 7. septembra 2023, Charles Taylor Adjusting, C-590/21, EU:C:2023:633, bod 33 a citovanú judikatúru).

64 Hoci teda neprináleží Súdnemu dvoru, aby definoval obsah verejného poriadku členského štátu, napriek tomu je jeho úlohou preskúmať obmedzenia, v rámci ktorých súd členského štátu môže využiť uvedený pojem na to, aby neuznal rozhodnutie pochádzajúce z iného členského štátu (pozri analogicky rozsudok zo 7. septembra 2023, Charles Taylor Adjusting, C-590/21, EU:C:2023:633, bod 34 a citovanú judikatúru).

65 V tejto súvislosti z ustálenej judikatúry vyplýva, že súd členského štátu, v ktorom sa žiada o uznanie alebo výkon tohto rozhodnutia, nie je oprávnený odmietnuť uznanie alebo výkon tohto rozhodnutia len z dôvodu, že existuje rozdiel medzi právnou normou uplatnenou súdom členského štátu pôvodu a právnou normou, ktorú by uplatnil súd členského štátu, v ktorom sa o uznanie žiada, ak by mal rozhodovať o spore. Súd dožiadaného členského štátu nemôže preskúmať ani správnosť právnych alebo skutkových posúdení, ktoré vykonal súd členského štátu pôvodu (rozsudok z 25. mája 2016, Meroni, C-559/14, EU:C:2016:349, bod 41 a citovaná judikatúra).

66 Z tohto dôvodu uplatnenie výhrady verejného poriadku uvedenej v článku 45 bode 1 písm. a) nariadenia č. 1215/2012 je prípustné len v prípade, že uznanie alebo vykonanie rozhodnutia vydaného iným členským štátom by neprijateľným spôsobom narúšalo právny poriadok dožiadaného členského štátu, keďže by ohrozovalo niektorú jeho základnú zásadu. S cieľom dodržať zákaz preskúmania vecnej stránky rozhodnutia vydaného v inom členskom štáte musí byť toto ohrozenie zjavným porušením právnej normy, ktorá sa v právnom poriadku štátu, v ktorom sa o uznanie alebo výkon žiada, považuje za podstatnú, alebo práva, ktoré sa v tomto právnom poriadku uznáva za základné (pozri analogicky rozsudok zo 7. septembra 2023, Charles Taylor Adjusting, C-590/21, EU:C:2023:633, bod 35 a citovanú judikatúru).

67 Pokiaľ ide na druhej strane o pravidlá právomoci stanovené v nariadení č. 1215/2012, jeho článok 45 umožňuje zamietnuť uznanie rozhodnutia z dôvodu porušenia týchto pravidiel len v prípadoch uvedených v odseku 1 písm. e) tohto článku.

68 Okrem možnosti uvedenej v článku 45 ods. 1 písm. e) bode ii) nariadenia č. 1215/2012 zamietnuť uznanie rozsudku, ak je tento rozsudok v rozpore s ustanoveniami oddielu 6 kapitoly II tohto nariadenia, uznanie rozsudku možno zamietnuť v súlade s článkom 45 ods. 1 písm. e) bodom i) uvedeného nariadenia len v prípade porušenia ustanovení oddielov 3, 4 alebo 5 kapitoly II toho istého nariadenia, ak bol žalovaným poistník, poistený, oprávnený z poistenia, poškodený, spotrebiteľ alebo zamestnanec. Potvrdzuje to článok 45 ods. 3 nariadenia č. 1215/2012, ktorý spresňuje, že bez toho, aby bol dotknutý článok 45 ods. 1 písm. e) tohto nariadenia, právomoc súdu pôvodu sa nesmie skúmať v rámci preskúmania prípadného zamietnutia uznania rozhodnutia prijatého týmto súdom.

69 V prejednávanej veci vnútroštátny súd po prvé poznamenáva, že cieľom nariadenia č. 1215/2012 je, ako vyplýva z jeho odôvodnenia 22, posilniť účinnosť dohôd o voľbe súdu. Zdá sa teda paradoxné, že porušenie pravidla prekážky začatej veci v prípade, že takáto dohoda bola uzavretá, nemá vplyv na uznanie vydaného rozhodnutia.

70 Po druhé vnútroštátny súd uvádza, že nedodržanie dohody o voľbe právomoci môže mať za následok, že sa uplatní iný právny poriadok, než je právny poriadok, ktorý by sa uplatnil, ak by bola táto dohoda dodržaná. V prípade, že súd, ktorý nebol určený, vyhlási, že má právomoc, žalovaný by bol zaskočený tak vo vzťahu ku konajúcemu súdu, ako aj prípadne vo vzťahu k právu uplatniteľnému na vecnú stránku sporu.

71 Konkrétne v prejednávanej veci skutočnosť, že Rechtbank Zeeland-West-Brabant (súd pre Zeeland a Západný Brabant) vyhlásil, že má právomoc rozhodovať o žalobe, ktorá naň bola podaná 3. februára 2017, mala za následok, že o tejto žalobe sa rozhodlo podľa holandského práva. Pre Gjensidige ako žalovanú v tomto konaní by z toho vyplynul menej priaznivý výsledok, než keby sa o žalobe rozhodlo podľa litovského práva, teda podľa práva štátu, ktorého súdy boli určené v dohode o voľbe právomoci obsiahnutej v dotknutej zmluve o medzinárodnej preprave.

72 V tejto súvislosti však treba pripomenúť, ako bolo uvedené v bodoch 60 a 61 tohto rozsudku, že v systéme zavedenom nariadením č. 1215/2012 vzájomné uznávanie predstavuje pravidlo, zatiaľ čo článok 45 ods. 1 tohto nariadenia taxatívne vymenúva dôvody, pre ktoré možno zamietnuť uznanie rozsudku.

73 Je nutné však konštatovať, že normotvorca Únie rozhodol neuviesť porušenie ustanovení oddielu 7 kapitoly II nariadenia č. 1215/2012 týkajúcich sa voľby právomoci medzi dôvody umožňujúce zamietnuť uznanie rozhodnutia. Ochrana dohôd o voľbe právomoci uvedená v tomto nariadení tak nemá za následok, že ich porušenie by samo osebe predstavovalo dôvod na zamietnutie uznania.

74 Okrem toho, ako v podstate uviedol generálny advokát v bode 117 svojich návrhov, pokiaľ ide o konkrétne dôsledky uznania rozhodnutia Rechtbank Zeeland-West-Brabant (súd pre Zeeland a Západný Brabant) z 25. septembra 2019, nič v spise, ktorý má Súdny dvor k dispozícii, nedovoľuje dospieť k záveru, že toto uznanie by neprijateľným spôsobom bolo v rozpore s litovským právnym poriadkom, keďže by porušilo základnú zásadu, ako to vyžaduje judikatúra pripomenutá v bode 66 tohto rozsudku.

75 Konkrétne samotná skutočnosť, že o žalobe nerozhoduje súd určený v dohode o voľbe právomoci a že v dôsledku toho sa o tejto žalobe nebude rozhodovať podľa práva členského štátu, v ktorom sa nachádza tento súd, nemožno považovať za také závažné porušenie práva na spravodlivý proces, že uznanie rozhodnutia o uvedenej žalobe by bolo v zjavnom rozpore s verejným poriadkom členského štátu, v ktorom sa o uznanie žiada.

76 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy sa má článok 45 ods. 1 písm. a) a článok 45 ods. 1 písm. e) bod ii) nariadenia č. 1215/2012 vykladať v tom zmysle, že nedovoľuje súdu členského štátu odmietnuť uznať rozhodnutie súdu iného členského štátu z dôvodu, že tento posledný uvedený súd vyhlásil, že má právomoc rozhodovať o žalobe podanej na základe zmluvy o medzinárodnej preprave v rozpore s dohodou o voľbe právomoci v zmysle článku 25 tohto nariadenia, ktorá je súčasťou tejto zmluvy.

O prvej otázke

77 Vzhľadom na odpoveď poskytnutú na druhú a tretiu otázku nie je potrebné odpovedať na prvú otázku.

O trovách

78 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

Článok 45 ods. 1 písm. a) a článok 45 ods. 1 písm. e) bod ii) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach

sa má vykladať v tom zmysle, že:

nedovoľuje súdu členského štátu odmietnuť uznať rozhodnutie súdu iného členského štátu z dôvodu, že tento posledný uvedený súd vyhlásil, že má právomoc rozhodovať o žalobe podanej na základe zmluvy o medzinárodnej preprave v rozpore s dohodou o voľbe právomoci v zmysle článku 25 tohto nariadenia, ktorá je súčasťou tejto zmluvy.

Podpisy